

Enciklopedije oko stola

Međunarodni skup enciklopedičkih ustanova *Enciklopedije oko stola* održan je u Leksikografskome zavodu Miroslav Krleža 4. i 5. ožujka 2005. Njegovi su suorganizatori u pripreмноj fazi bili Znanstveno-informacijski centar Bugarske enciklopedije i Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Utvrdivši srodnost svojih zadaća, oni su tijekom 2004. godine raspravili mogućnosti i oblike međunarodne suradnje te se zajedno obratili srodnim i sličnim ustanovama. Provedbu skupa u cijelosti je preuzeo Leksikografski zavod, a sudjelovali su predstavnici Bugarske enciklopedije iz Sofije, Estonske enciklopedije iz Tallinna, Irske enciklopedije iz Dublina, Katalonske enciklopedije iz Barcelone, Poljskih znanstvenih izdavača PWN iz Varšave te Leksikografskoga zavoda Miroslav Krleža iz Zagreba.

Skupina je okupljena na temelju pretpostavke kako specijalizirane enciklopedičke, odnosno leksikografske ustanove obavljaju sličnu djelatnost i nalaze se u sličnom položaju u odnosu na vlastitu sredinu te u odnosu na svjetsku pozornicu na kojoj prevladavaju »velike« enciklopedije poznatih izdavača. Svrha je konferencije bilo međusobno upoznavanje institucija koje djeluju na »neglobalnim« jezicima, predstavljanje njihovih projekata, razgovor o novim medijima i položaju enciklopedije u budućnosti te vrednovanje skupa i procjena mogućnosti daljnje suradnje.

U ime domaćina gostima se obratio glavni ravnatelj Leksikografskoga zavoda Tomislav Ladan, a u ime suorganizatora, Znanstveno-informacijskoga centra Bugarske enciklopedije, ravnateljica Snejana Nikolova. Sudionike su govorima pozdravili i državni tajnik za politička pitanja Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija Hidajet Bišćević, pomoćnica ministra kulture Goranka Horjan, dekan Filozofskoga fakulteta u Zagrebu prof. dr. sc. Miljenko Jurković, savjetnica i zamjenica šefa Misije Veleposlanstva Republike Poljske dr. sc. Hanna Dalewska-Greń, otpravnik poslova Veleposlanstva Kraljevine Španjolske Teresa Daurella Nadal te počasni konzul Irske dr. Ante Čičin-Šain. Svojom su nazočnošću događaj podržali irski veleposlanik u Republici Sloveniji Gerald Ansbro i glavni ravnatelj Nacionalne i sveučilišne knjižnice dr. sc. Josip Stipanov. Odaziv pokazuje kako je konferencija prepoznata kao vrijedan način skretanja pozornosti na postojanje enciklopedičkih izdavačkih zavoda s dugim tradicijama koji djeluju u manjim europskim državama ili na jezicima s manjim brojem govornika, te na specifične probleme s kojima se oni susreću u radu, obavljajući svoju zadaću od društvenoga interesa.

Svaka se enciklopedička ili izdavačka kuća predstavlja u tri koraka, sukladno temama triju sjednica naslovljenih: *Predstavljanje ustanova*, *Opća enciklopedija* i *Novi mediji*. Prvu je sjednicu vodio dr. sc. Željko Klaić, urednik u *Osmojezičnom enciklopedijskome rječniku*, drugu mr. sc. Jagoda Splivalo-Rusan, urednica u *Hrvatskoj enciklopediji*, treću prof. dr. sc. Damir Boras, pomoćnik ravnatelja za informatizaciju i znanstvenu suradnju, a zaključnu raspravu mr. sc. Mladen Klemenčić, glavni urednik *Atlasa svijeta* i član Ravnateljstva LZMK. Podaci se odnose na vrijeme održavanja konferencije pa odražavaju gledište te, 2005. godine.

Bugarska enciklopedija

Predstavnice: Snejana Nikolova, ravnateljica Znanstveno-informacijskoga centra i Tania Kadiyska, voditeljica Uredništva prirodnih i tehničkih znanosti

Ustanova: *Znanstveno-informacijski centar Bugarske enciklopedije* (Научно-информационен център »Българска енциклопедия«) iz Sofije (www.bulg-enc.bas.bg, www.encyclopedia.bg) neovisna je grupa Bugarske akademije znanosti specijalizirana za sastavljanje i izdavanje općih i posebnih enciklopedija i referentnih izdanja, sastavljanje i uređivanje materijala o Bugarskoj za strane enciklopedije te pribavljanje podataka za različite bugarske i strane ustanove. Osnovan je 1955. godine, a ima oko 25 zaposlenika, od kojih oko 20 leksikografa.

Opća enciklopedija: *Bugarska enciklopedija A–Z* iz 2005. treće je izdanje opće enciklopedije. Jednosveščana je, a na 1331 stranici donosi 30 000 nepotpisanih članaka duljine od nekoliko redaka do nekoliko stranica, svrstanih abecednim redom. Uredništvo ima dvadesetak članova te 300–350 suradnika. Na CD-ROM-u izdana je 2002. i 2004. Pri demonstraciji elektroničkoga izdanja predstavnice izdavača govorile su o novim načinima organiziranja članaka u odnosu na tradicionalna izdanja te o različitim mogućnostima pretraživanja (npr. prema abecednome redu, prema kategoriji kojoj članak pripada ili preko onih tekstova s kojima je tematski vezan). Korisnik koji treba više informacija vezanih uz natuknicu može ih potražiti na Internetu, a zatim vidjeti u prozoru enciklopedije. Među zanimljivim prilozima kojima su članci ilustrirani ističu se filmski umeci.

Novi mediji: Nakon objavljivanja predstavljenih izdanja svoje enciklopedije, tiskano-ga i elektroničkoga, *Bugarski enciklopedički centar* radi na postavljanju on-line inačice.

Estonska enciklopedija

Predstavnici: Anto Raukas, akademik, predsjednik Savjeta

Aili Saks, voditeljica Službe za međunarodnu suradnju i autorska prava

Ustanova: *Estonski enciklopedički izdavači* (Eesti Entsüklopeediakirjastuse AS) iz Tallinna (www.ene.ee) bave se objavljivanjem referentnih knjiga. Ustanova je utemeljena 1963. pod nazivom *Enciklopedičko uredništvo izdavača »Valgus«* (Kirjastuse Valgus entsüklopeedia peatoimetis), a današnje ime ima od 1991. Od 50-ak zaposlenika 30-ak je leksikografa.

Opća enciklopedija: *Estonska enciklopedija*, svesci 1–4. *Estonsko-sovjetska enciklopedija* obuhvatit će 15 svezaka i *Atlas svijeta*. Započeta je 1985., a završetak je planiran za 2006. *Atlas* će izaći 2005., a 15 sv. 2006. Svezak ima prosječno 704 stanice s oko 6000 članaka u glavnim knjigama (1–10). Tri sveska (11., 12., 14.) sadržavaju članke vezane uz Estoniju, jedan (13.) dopune i indeks, a 15. će svezak biti posvećen svjetskim državama. Članci su dugi od nekoliko redaka do nekoliko stranica. Uredništvo ima 10–15 članova te 400–500 suradnika. Za transkripciju stranih imena primjenjuje se sustav IPA (transkripcija Međunarodnoga fonetičkoga društva). Članci nisu potpisani. Svezak 11., koji sadržava opće podatke o Estoniji, izaći će na ruskom jeziku 2006. Godine 2001. objavljena je i opća *Jednosveščana enciklopedija* s 30 000 članaka.

Novi mediji: Bojeći se da bi prenošenjem na nove medije njihova bogata baza podataka, koja je u Estoniji bez konkurencije, bila izložena krađi, izdavač daje prednost klasičnome knjiškome obliku. Govoreći o enciklopediji u 25 svezaka, koju planiraju započeti nekoliko godina nakon završetka petnaestosveščane i izdavati ritmom znatno bržim od jednoga sveska godišnje, izrazili su nadu da će ona biti objavljena u obliku knjige.

Katalonska enciklopedija

Predstavnici: Jesús Giralt i Radigales, voditelj Uredništva, Iolanda Bethencourt, voditeljica Službe za međunarodnu suradnju i autorska prava

Ustanova: *Katalonska enciklopedija (Enciclopèdia Catalana, SA)* iz Barcelone (www.enciclopedia-catalana.com) vodeći je katalonski izdavač enciklopedija i referentnih izdanja, s vlastitom prodajom. Objavljuje rječnike, udžbenike, karte i vodiče, knjige za djecu, fikciju i on-line izdanja. Osnovana je 1969. Ima oko 150 zaposlenika, od kojih oko 50 leksikografa.

Opća enciklopedija: Ustanova je predstavila tri svoje opće enciklopedije. Drugo izdanje *Velike katalonske enciklopedije* nastajalo je 1986–1989., a nakon 1992. ažurira se i objavljuje svake dvije godine. Ima 24 sveska, prosječno 520 stranica po svesku i ukupno 150 000 natuknica. Članci su dugi od jednoga retka do nekoliko stranica, potpisani su i organizirani abecednim redom. Uredništvo ima 17 članova i 2500 suradnika. On-line inačica enciklopedije, nazvana *Hiperenciklopedija*, stalno se ažurira. Njezina engleska inačica sadržava izbor unosa povezanih s Katalonijom. »Proa« *tematska katalonska enciklopedija* nastajala je 1997–2001. Organizirana je tematski, u 10 svezaka s prosječno 430 stranica. Uredništvo ima 5 članova i 200 suradnika. »Proa« *enciklopedijski leksikon* nastajao je 1994–1997. Građa je organizirana abecedno. Ima 12 svezaka, prosječno 520 stranica po svesku, 152 000 članaka (232 000 značenja). Članci imaju od 1 retka do 25 stranica, nepotpisani su. Uredništvo broji 10 članova i 80 suradnika. Oko 60% sadržaja leksikona temelji se na *Velikoj katalonskoj enciklopediji*. Njegovo izdanje na CD-ROM-u nazvano je *Compacta*.

Novi mediji: Katalonska enciklopedija započela je 1989. razvijati baze podataka kako bi svoja velika izdanja, 24-osveščanu enciklopediju, *Veliki katalonski rječnik* i druge glavne rječnike prebacila na nove medije. Uvođenje sustava SGML omogućilo je trenutačni ulaz u svijet elektroničkoga izdavaštva. Godine 1993. na CD-ROM-u su objavljeni katalonsko-englesko-španjolski rječnik te katalonski rječnik koji je, sa 16 500 prodanih primjeraka, bio prvo komercijalno izdanje na CD-ROM-u u Španjolskoj. Kratka inačica *Velike katalonske enciklopedije*, izašla 1996., i do danas priređena u 3 izdanja, sadržava izbor tekstova iz velike enciklopedije, zvuk, video i animaciju. Prodano je 16 000 primjeraka. Proizvodnja nekih izdanja, primjerice onih o umjetnosti, vrlo je skupa. Dobit od prodaje CD-ROM-ova nije zadovoljavajuća, no iskustva s Internetom su drugačija. *Hiperenciklopedija*, internetska verzija *Velike enciklopedije*, objavljena je 1998. Njezino je postavljanje zahtijevalo sustavnu klasifikaciju svih članaka koji su međusobno višestruko povezani, od najopćenitijih prema pojedinačnima. Mehanizam koji korisniku sa svakoga mjesta omogućuje izravan pristup članku ili centru pokazan je na primjeru članaka o Krleži, Zagrebu i Hrvatskoj. Podaci se stalno ažuriraju, na jednostavan način, uz primjenu programske podrške i zanemarive troškove. Među korisnicima su mreža katalonskih osnovnih i srednjih javnih škola, sveučilišta te oko tisuću individualnih pretplatnika, a kupcima velikih knjiga poklanja se jednogodišnje ili dvogodišnje razdoblje besplatnoga korištenja. I dalje je najisplativija izravna akvizicijska prodaja velikih referentnih knjiga, no kupci sve više traže multimedijalna izdanja. Zato se tvrtka, unatoč tomu što su među 50 različitih multimedijalnih proizvoda za djecu i odrasle samo dva profitabilna, razvija na temelju čvrstoga uvjerenja kako oni znače budućnost.

Poljska enciklopedija

Predstavnik: Maciej Pogorzelski, urednik za enciklopedije

Ustanova: *Poljski znanstveni izdavači PWN (Wydawnictwo Naukowe PWN S.A.)* iz Varšave (www.pwn.pl) izdaju enciklopedije, rječnike, udžbenike i druga izdanja. Ustanova je utemeljena 1951. Prije u državnome vlasništvu, privatizirana je 1992., a 1997. postalo je dioničko društvo. Među podružnicama koje uključuje nalazi se i ona specijalizirana za objavljivanje multimedijalnih i on-line izdanja, među kojima su »prevoditelji« i on-line rječnici. Imaju prava na više od 1700 naslova, prava u inozemstvu prodaju više od tri desetljeća, a objavili su više od 900 naslova izvan zemlje.

Opća enciklopedija: *Nova PWN opća enciklopedija* iz 2004. osmosveščani je izdanak prethodne šestosveščane enciklopedije. Sadržava 80 000 članaka što ih je uređivalo više od 1000 ljudi. Glavno je djelo PWN-a 30-osveščana opća *Velika enciklopedija PWN* sa 140 000 članaka, na kojima je surađivalo 3000 autora i savjetnika. Uz dopunski (31.) svezak izići će indeks na CD-ROM-u. Trebala bi biti završena 2005. Izrada je trajala 7 godina. Za potrebe rada na tome izdanju PWN je stvorio vlastiti sustav koji omogućuje da svaki podatak iz baze bude izdan na papiru, u multimedijalnome obliku i na Internetu.

Novi mediji: Izdavači PWN dostupni su u gotovo svim medijskim područjima: CD-ROM-ovima, Internetom, suradnjom s poljskim portalima, pretraživačem te mobitelском mrežom. Objavljivanje na novim medijima započeli su 1996. prvom multimedijalnom enciklopedijom i poljskim rječnikom. Enciklopedija je prodana u više od 100 000 primjeraka, po cijeni gotovo četiri puta većoj od istoga sadržaja u knjižnome obliku. Potkraj 1990-ih tržište se smanjilo, možda i zbog piratskih izdanja. Na piratska izdanja su reagirali izdavanjem, također vrlo uspješne, enciklopedije u dijelovima: prodano je više od milijun CD-ROM-ova. Poslije se tržište multimedijalnih izdanja stabiliziralo i nije odveć veliko, a donosi oko 5% prihoda. S internetskim servisom započeli su prije 5 godina objavljivanjem enciklopedija i besplatnih rječnika. Oni se dalje ne razvijaju, jer se s *Velikom enciklopedijom* želi ponuditi servis koji će se plaćati. Njihov je servis na Mreži najveći i najviše korišten izdavački servis u Poljskoj, a njihova enciklopedija, uz dvije druge, najkorištenija. Portali se koriste njezinom kraćom verzijom, a ako niste zadovoljni onim što o pojedinoj temi sadržava Internet, pretraživač nudi mogućnost 'traži isto u enciklopediji' kojom prelazite stranicu PWN-a. Takva pretraga donosi znatan promet. Premda su servisi besplatni, donose neizravne prihode zbog internetskoga dućana, koji dobro posluje. Prihode donose i licence njihovih enciklopedija na portalima i mobitelскоj mreži. Informacije iz leksikona korisnik može dobiti SMS-om.

Hrvatska enciklopedija

Predstavnici: Našu je kuću izlaganjem predstavio mr. sc. Mladen Klemenčić, njezinu opću enciklopediju mr. sc. Velimir Šipoš, urednik u *Hrvatskoj enciklopediji*, a o novim je medijima govorio prof. dr. sc. Damir Boras.

Ustanova: *Leksikografski zavod Miroslav Krleža* (www.lzmk.hr) znanstvena je ustanova i izdavačka kuća sa zadatkom prikupljanja i obrade podataka te istraživanja radi sastavljanja i objavljivanja enciklopedija, leksikona i drugih referentnih izdanja. Njegov je položaj reguliran posebnim zakonom 2003. godine. Ima vlastiti odjel prodaje. Utemeljen je 1950 (kao *Leksikografski zavod FNRJ*, od 1962. *Žugoslavenski leksikografski zavod*, od 1984. *Žugoslavenski leksikografski zavod Miroslav Krleža*, današnji naziv od 1991). Do 2005. izdao je više od 250

referentnih izdanja, višesveščanih enciklopedija i jednosveščanih leksikona, rječnika i atlasa. Ima oko 200 zaposlenih, od njih je oko 80 leksikografa.

Opća enciklopedija: *Hrvatska enciklopedija*, čiji je 7. sv. upravo u pripremi, četvrto je izdanje opće enciklopedije. Kao i prethodna izdanja, kombinira opširne i sažete članke. Rad je na tome izdanju započeo 1999. godine, objavljeno je 6 svezaka od planiranih 11, a uz ritam izlaza od 1 sveska godišnje trebala bi biti dovršena do 2010. Materijal je organiziran abecednim redom. Svaki svezak ima prosječno 730 stranica. Članci nisu potpisani, a njihov je ukupan broj 93 011. Tekstovi su dugi od nekoliko redaka do nekoliko stranica. Za transkripciju stranih imena primjenjuje se sustav IPA, koji su hrvatskim čitateljima prilagodili akademici Dalibor Brozović i August Kovačec. Uredništvo broji 20–30 članova te 300–400 suradnika.

Novi mediji: Leksikografski zavod Miroslav Krleža objavio je turističke vodiče *Hrvatska* i *Ekonomski leksikon* na CD-ROM-u te *Petnaestljezični elektronički rječnik*, no svoja glavna izdanja objavljuje samo u tradicionalnom obliku. U tijeku je rad na dugoročnom on-line projektu, zamišljenom kao interna baza podataka namijenjena osoblju.

Irska enciklopedija

Zbog činjenice da je ta enciklopedija objavljena na engleskom jeziku i izvan enciklopedičke ustanove, njezin je predstavnik imao status posebnoga gosta.

Predstavnik: Brian Lalor, glavni urednik

Ustanova: Izdavačka kuća *Gill & Macmillan* (www.gillmacmillan.ie) utemeljena 1875., danas prevladava u irskom izdavaštvu. Osigurala je sva sredstva za rad na *Irskoj enciklopediji*, nadgledala novčana sredstva, uredništvo, dizajn i proizvodnju. Slijedom dogovora sa suizdavačem (*Yale University Press*, New Haven, SAD) dobila je znatna sredstva i osigurala knjizi prodor na američko tržište. U prodaji se znatno angažirao Eason, glavni irski distributer.

Opća enciklopedija: *Irska enciklopedija* je jednosveščanik s 1216 dvostupčanih stranica, općim i predmetnim kazalom. Članci su potpisani, a suradnici predstavljeni biografskim bilješkama. Nastajala je 1998–2003. Tematski obuhvaća cijeli otok Irsku (Republiku Irsku i Sjevernu Irsku), njegove otoke i mora, te dijasporu. Na njoj je radilo 16 urednika-savjetnika, za isto toliko najvažnijih područja, te oko 900 savjetnika-suradnika iz akademske zajednice. Osoblje je imalo tridesetak članova, koji su se mijenjali, te mnoge vanjske suradnike. Tiskana je 3 puta (dva puta u Britaniji, treći put u Hong Kongu), a u godinu i pol dosegla je ukupnu nakladu od gotovo 100 000 primjeraka. Prvotna cijena 65 € zamjetno je pala nakon prvoga tiskanja, koje je pokrilo veći dio troškova.

Novi mediji: *Gill & Macmillan*, izdavač *Irske enciklopedije*, smatrao je, za razliku od glavnoga urednika, kako elektroničko izdavaštvo nije dobar put, a izbor tradicionalnoga oblika ujedno je zaključio i pitanje elektroničke inačice. Osoblje se, naime, nakon izlaska knjige iz tiska raspršilo, pa njegova naknadna izrada nije moguća.

Susret je ocijenjen iznimno poticajnim, razina izlaganja visokom, a organizacija uzornom. Uz pokretače (početni su poticaj dali ravnatelj Leksikografskoga zavoda Miroslav Krleža Vlaho Bogišić te akademik Evgeny Golovinsky, znanstveni savjetnik Znanstvenog -informacijskog centra Bugarske enciklopedije), Organizacijski odbor (M. Klemenčić, J. Splivalo-Rusan, V. Martinović), moderatore i izlagače – rezultat je to zauzimanja i znanja čitavoga niza zavodskih djelatnika. Konferencija je u potpunosti ispunila ciljeve zacrtane 2004.

Uz uvjerenje kako uloga enciklopedije za vlastitu kulturu i njezin prinos svjetskom kontekstu čine kontinuirani rad na općoj enciklopediji iznimno važnim, raspravljalo se o nizu problema s kojima se pri takvome radu susrećemo. Znanat je utjecaj političkih sustava na sudbinu referentnih knjiga. Stariji se izvori dopunjavaju i nastoje osloboditi ideološkoga pristupa. Činjenica da su neki izdavači nakon demokratskih promjena mijenjali autore člana potaknula je B. Lalora da upozori na opasnost zamjenjivanja jednoga neobuhvatnog političkoga mišljenja drugim. Pitanje uključivanja biografija suvremenika delikatno je i zahtijeva promišljen pristup. Zabrinjava svjedočenje, primjerice bugarskoga izdavača, o tome kako silina primitivnih pritisaka pojedinaca koji se žele vidjeti u enciklopediji može ugroziti ozbiljna nastojanja oko uravnoteženosti njezinih kriterija. Kada je pak riječ o leksikografskoj osoblju, pokazuje se da su iznimne akademske i izdavačke kvalifikacije nedovoljne, jer se iza njih ne kriju nužno načitanе osobe s dovoljno znanja za stvaranje obuhvatnoga referentnoga djela. Greške u enciklopedijama upozoravaju na potrebu suradnje među ustanovama, ali i dobre organizaciju sustava kontrole teksta u svim radnim fazama. Izazovna otvorenost materijala stalnim dopunama i ispravcima, koju nude novi mediji, nije učinila pitanje servisa temeljnim pitanjem enciklopedičkoga rada, već to i nadalje ostaje sadržaj. Konačno, na sudbinu leksikografije nezanemarivo utječe ulaganje šire zajednice, pa tako, primjerice, dojmliiva postignuća *Katalonske enciklopedije* treba sagledavati i u svjetlu potpore koju joj pruža zaklada za promicanje katalonskoga jezika i kulture. Neka o učincima vanjskoga poticaja govori i sljedeći podatak: estonska strana, u doba konferencije sasvim nezainteresirana za izdavanje na novim medijima, danas, slijedom odluke svoje vlade, priprema on-line inačicu enciklopedije s dijelom materijala na drugim jezicima. Većina sudionika skupa ima prevedene tekstove kojima se predstavlja Europi. Kakva će, u tom smislu, biti sudbina Hrvatske pri njezinu pristupanju Uniji?

Velika kušnja konferencije bio je pokušaj izbora zajedničkoga projekta. Izneseni su mnogi prijedlozi – izrada nacionalnih enciklopedija za Europsku uniju i na njezinim jezicima, za koju se zauzimao estonski izdavač, suradnja na Novoj enciklopediji Europe katalonskoga izdavača, suradnja na trojezičnoj školskoj enciklopediji bugarskoga izdavača, izrada Leksikona europskih enciklopedija, postavljanje Web stranice za razmjenu fotografija i ilustracija, za koju su se posebno založili predstavnici Katalonske enciklopedije i PWN-a, izrada elektroničkoga ili jednosveščanoga kratkoga prikaza Europe – no ni jedan se nije nametnuo.

Održani je skup nesumnjivo naišao na entuzijizam svih sudionika, a znanat je bio i vanjski interes, od institucija koje su ga pozdravile (uz uočljivu odsutnost Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa i Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti) do medija koji su o njem izvještavali. Uz tri televizijska priloga, sudionike i teme konferencije predstavio je i dnevni tisak (npr. Mirjana Jurišić: *Katalonci mnogo pišu o Hrvatima*, Večernji list, 5. III. 2005; Barbara Matejčić: *Enciklopedije kao zrcalo nacije*, Vjesnik, 5. III. 2005; Barbara Matejčić: *Mišljenje ministara nije mi važno*, razgovor s predstavnikom izdavača PWN, Vjesnik, 7. III. 2005; Vlaho Bogišić: *Enciklopedija nije u jednini*, Vjesnik, 12. III. 2005). Bugarski su mediji prenijeli obavijest o gostovanju svojeg Znanstveno-informacijskog centra u Zagrebu 2004. Tania Kadiyska je objavila reportažu *Zagreb – grad po mjeri čovjeka*, a Brian Lalor surađivao u *Hrvatskoj reviji* tekstom o Grafičkom studiju Dublin.

Sudionici su 31. ožujka 2005. utvrdili zajednički tekst *Zaključnih preporuka* tijelima EU-a, nacionalnim vladama i obrazovnim ustanovama s kojima svaka strana može u svojoj zemlji nastupiti pojedinačno prema tijelima odgovornima za leksikografsku djelatnost.

Međunarodni skup enciklopedičkih ustanova, Zagreb 2005. /
International Conference of Encyclopaedia-publishing Institutions, Zagreb 2005

Zaključne preporuke

Utemeljitelji međunarodne konferencije enciklopedičkih ustanova *Enciklopedije oko stola* jesu: Znanstveno-informacijski centar Bugarske enciklopedije iz Sofije, Estonski enciklopedički izdavači iz Tallinna, Katalonska enciklopedija iz Barcelone, Poljski znanstveni izdavači PWN iz Varšave i Leksikografski zavod Miroslav Krleža iz Zagreba, ujedno domaćin prvoga skupa te vrste. U razgovorima je sudjelovao i glavni urednik Irske enciklopedije i predstavnik irske komercijalne izdavačke kuće Gill & Macmillan iz Dublina. Utemeljitelji ocjenjuju da je rasprava bila iznimno vrijedna i da se forum pokazao poticajnim za razmjenu korisnih spoznaja i ideja, stoga s oduševljenjem očekuju nastavak suradnje. Dogovorena je međusobna razmjena korisnoga materijala, tj. tekstova, ilustracija, karata, publikacija, kada se god za to pokaže potreba, te suradnja u svim inicijativama koje bi mogle biti uzajamno korisne.

Najprije je potrebno izgraditi bazu podataka o svim enciklopedičkim ustanovama u Europi, a posebice o onima koje djeluju na tzv. malim jezicima. Svrha je te suradnje da se enciklopedičke istraživačke i izdavačke ustanove koje djeluju na malim jezicima i u manjinskim kulturama dovedu u ravnopravan položaj s onima što djeluju na jezicima koji prevladavaju u pojedinim dijelovima svijeta. Time bi se također, u doba širenja informacijskih tehnologija koje obogaćuju, ali i ugrožavaju manjinske kulture, ojačao položaj enciklopedičkih kuća koje djeluju na jezicima s ograničenim brojem govornika.

Enciklopedičke ustanove trebaju odlučnije promicati svoju temeljnu djelatnost. U tom smislu ponajprije treba poticati vladina tijela i obrazovne ustanove kako bi i nadalje prepoznavali važnost nacionalnih enciklopedija. Enciklopedije na malim, odnosno neglobalnim jezicima, ključne su za poticanje kulturnoga razvitka i potvrđivanje nacionalnoga identiteta,

ogledalo su kulturne raznovrsnosti te za pojedinca znače uporišnu referentnu točku u okružju rastuće intelektualne i obrazovne globalizacije.

Preporuke sudionika skupa enciklopedičkih ustanova tijelima EU-a, nacionalnim vladama i obrazovnim ustanovama

Skup je preporučio da nacionalne (opće) enciklopedije (knjiga, CD-ROM, DVD, elektronička baza) kao temeljni priručnici za bolje razumijevanje lokalnih i globalnih pitanja i identiteta budu dostupne u svim knjižnicama, školama i na sveučilištima;

– da primjerci relevantnih nacionalnih (općih) enciklopedija budu dostupni u diplomatskim predstavništvima i kulturnim centrima svih zemalja;

– da se zatraži novčana pomoć EU-a i mjerodavnih nacionalnih tijela za nastavak enciklopedičkoga istraživanja i rada i naknadu troškova enciklopedičkih ustanova koje, u ograničenim tržišnim okvirima, obavljaju posao od nedvojbene nacionalne važnosti.

VEDRANA MARTINOVIĆ